

آخر سال و چالش دائمی تعیین دستمزد

با نزدیک شدن به پایان سال، موضوع تعیین دستمزد کارگران و هزینه سبد معیشت آن‌ها به یکی از دغدغه‌های اصلی جامعه کارگری تبدیل شده است. این موضوع نه‌تنها بر زندگی میلیون‌ها کارگر و خانواده‌هایشان تأثیر مستقیم دارد، بلکه به‌عنوان یکی از شاخص‌های مهم اقتصادی و اجتماعی در کشور مطرح است. با وجود این، به‌رغم گذشت چندین هفته از پایان سال، هنوز رقم نهایی هزینه سبد معیشت کارگران تعیین نشده و این ابهام باعث نگرانی و نارضایتی در میان جامعه کارگری شده است.

بر اساس گزارش‌های منتشر شده، کمیته دستمزد شورای عالی کار هزینه سبد معیشت کارگران را ۲۳ میلیون و ۵۰۰ هزار تومان تصویب کرده است. این رقم بر اساس تورم منتهی به دی‌ماه و با در نظر گرفتن حداقل کاری مورد نیاز یک فرد (۲۳۵۸ کاری) محاسبه شده است. با این حال، این رقم هنوز در شورای عالی کار نهایی نشده و به‌نظر می‌رسد نیازمند بازنگری و اصلاح است. دلیل این بازنگری اعلام نرخ تورم بهمن ماه از سوی مرکز آمار ایران است که نشان‌دهنده رشد چهار درصدی تورم در این ماه بوده است. بنابراین، رقم هزینه سبد معیشت باید با توجه به این افزایش تورم، به‌روزرسانی شود.

نمایندگان کارگری در شورای عالی کار بر این باورند که دستمزد کارگران باید بر اساس هزینه‌های واقعی زندگی تعیین شود و نه بر اساس درصد افزایشی که ممکن است تورم انتظاری را در جامعه ایجاد کند. محسن باقری، رئیس کمیته دستمزد شورای عالی کار، در این باره گفته که اعلام درصد افزایش دستمزد در فضای عمومی می‌تواند باعث ایجاد تورم انتظاری و افزایش قیمت کالاها شود. او تأکید دارد: «دستمزد کارگران باید به گونه‌ای تعیین شود که هزینه‌های زندگی آن‌ها را به‌طور کامل پوشش دهد.»

باقری همچنین اشاره کرد: «بر اساس داده‌های مرکز آمار ایران، هزینه‌های خوراکي‌ها و آشامیدنی‌ها به‌تنهایی ۱۰ میلیون تومان از هزینه زندگی کارگران را تشکیل می‌دهد. تورم کالاهای اساسی سبد معیشت کارگران در یک ماه اخیر ۸۰ درصد افزایش داشته است. به همین دلیل، نمایندگان کارگری بر این باورند که رقم دستمزد باید بر اساس تورم کالاهای اساسی سبد معیشت تعیین شود و نه بر اساس تورم کلی که شامل تمام کالاها و خدمات می‌شود.»

از سوی دیگر، نمایندگان کارفرمایی معتقدند که هزینه‌های مسکن کارگران باید توسط دولت تقبل شود و نه کارفرمایان. آن‌ها به اصل ۳۱ قانون اساسی استناد می‌کنند که بر اساس آن، داشتن مسکن متناسب با نیاز، حق هر فرد و خانواده ایرانی است و دولت موظف است زمینه اجرای این اصل را فراهم کند. اصغر آهني‌ها، نماینده کارفرمایان در شورای عالی کار، در این باره گفته است: «در دهه‌های ۷۰ و ۸۰، تسهیلات مسکن برای کارگران در نظر گرفته شد و بسیاری از آن‌ها توانستند با استفاده از زمین‌های تقریباً مجانی و وام‌های ارزان قیمت، خانه‌دار شوند. اگر قرار است هزینه‌های مسکن کارگران در دستمزد آن‌ها لحاظ شود، دولت و مجلس باید در این زمینه اقدامات لازم را انجام دهند.»

یکی از چالش‌های اصلی در تعیین دستمزد کارگران تفاوت دیدگاه‌ها بین نمایندگان کارگری و کارفرمایی است. در حالی که نمایندگان کارگری بر لزوم تعیین دستمزد بر اساس هزینه‌های واقعی زندگی تأکید دارند، نمایندگان کارفرمایی معتقدند که برخی هزینه‌ها مانند مسکن و درمان باید توسط دولت پوشش داده شوند. این تفاوت دیدگاه‌ها باعث شده که روند تعیین دستمزد با تأخیر مواجه شود و جامعه کارگری در انتظار روشن شدن تکلیف خود بماند.

در این میان، نقش دولت و مجلس در حل این چالش‌ها بسیار مهم است. بر اساس اصل ۳۱ قانون اساسی، دولت موظف است زمینه دسترسی کارگران به مسکن مناسب را فراهم کند. همچنین، مجلس می‌تواند با تصویب قوانین و تخصیص بودجه‌های لازم، به کاهش هزینه‌های درمان و مسکن کارگران کمک کند. در حال حاضر، بخشی از هزینه‌های درمان کارگران از طریق حق بیمه‌هایی که کارگر و کارفرما به سازمان تأمین اجتماعی واریز می‌کنند، تأمین می‌شود. با این حال، نمایندگان کارفرمایی معتقدند که دولت باید سهم خود را در این زمینه به‌طور کامل پرداخت کند.

در دسترس نبودند. مشروط بودن یارانه تشویقی یکی دیگر از نکات منفی طرح بود. آن زمان، شرط استفاده از کالابرگ الکترونیکی این بود که اگر هر فرد مشمول ۲۰۰ هزار تومان از مبلغ یارانه ماهانه را از میان ۱۱ قلم کالای اساسی خریداری می‌کرد، ۱۲۰ هزار تومان اعتبار مضاعف یا همان یارانه تشویقی دریافت می‌کرد، اما در قدم بعدی و هم‌زمان با اجرای طرح فجرانه، شرط خرید ۲۰۰ هزار تومانی از میان برداشته شد و کالابرگ غیرمشروط آغاز شد. هرچند هنوز اطلاعات و جزئیات دقیق از چند و چون اجرایی شدن کالابرگ الکترونیک در دولت چهاردهم منتشر نشده، اما یکی از توقعات این است که پرداخت اعتبار کالابرگ مشروط نباشد و نگاه حذفی و گزینشی از میان برداشته شود.

نگاه کارگران و کارفرمایان به کالابرگ

محسن باقری، نماینده کارگران در مذاکرات مزدی شورای عالی کار، با تأکید بر نواقص اجرای کالابرگ در دولت سیزدهم، به آتیه نو گفت: «برای نیل به موفقیت و اهداف بنیادین طرح، باید نواقص گذشته با دقت برطرف شود. اجرای طرح و شیوه این اجرا اهمیت بسیار دارد. دایره توان خرید کالابرگ باید آن چنان گسترده و مکفی باشد که مشمولان بتوانند هر بخش دلخواه از کمبودهای اساسی زندگی را با آن جبران کنند.»

به گفته باقری، کالابرگ الکترونیکی با احراز شرایطی می‌تواند بخشی از عقب‌ماندگی معیشت کارگران به‌خصوص حداقل‌بگیران را برطرف سازد، منتها به این شرط که به‌عنوان یک راهکار پایدار، استمرار داشته باشد و بخشی از کمبودهای دستمزد ماهانه را جبران کند.

کارفرمایان نیز از طرح‌های جبران دستمزد مانند یارانه نقدی و کالابرگ استقبال می‌کنند و آن را حسب وظیفه حاکمیتی دولت می‌دانند. اصغر آهني‌ها، نماینده قانونی و رسمی کارفرمایان در شورای عالی کار در این رابطه گفت: «دولت‌ها نتوانسته‌اند تورم را مهار یا کنترل کنند، لذا فاصله دستمزد کارگران و سبد هزینه‌های زندگی عمیق شده است. افزایش دستمزد هم قادر به پوشش این فاصله نیست، چراکه اکثریت کارفرمایان که متعلق به کارگاه‌های کوچک و متوسط کشور هستند، توان پرداخت ندارند و با افزایش ناگهانی دستمزد بیش از حد مشخصی، مجبور به تعدیل نیروها می‌شوند.»

او افزود: «در این شرایط، وظیفه دولت است که به میدان بیاید و بخشی از عقب‌ماندگی دستمزد را با یارانه‌پردازی جبران کند. این یارانه می‌تواند نقدی باشد یا اعتباری و در قالب کوپن یا کالابرگ باشد. در هر حال، یارانه باید برقرار باشد و کاستی‌های دستمزد را تا اندازه‌ای برطرف کند.»

او تأکید می‌کند که بدون حمایت دولت در زمینه‌هایی مانند تأمین نیازهای خوراکی، تأمین مسکن، درمان و آموزش، کارگران حداقل‌گیر قادر به گذران زندگی و فراهم کردن نیازهای خانواده نیستند.

شروط موفقیت

سؤالی که در این بین مطرح می‌شود، این است که آیا در دولت چهاردهم کاستی‌های طرح کالابرگ دولت قبلی مرتفع می‌شود و می‌توان به موفقیت نسبی این طرح امید بست؟ روشن است که موفقیت طرح مذکور، قبل از هر چیز، به تأمین اعتبار (که ظاهراً آقرار است از صندوق توسعه ملی برداشت شود) و استمرار (که فعلاً قرار است دو نوبت پیاپی اجرایی شود) بستگی دارد اما افزایش انتخاب‌های خرید، بالا بردن گستره فروشگاه‌های توزیعی یا به عبارتی فراهم کردن دسترسی آسان و تأمین زیرساخت‌های فناوریانه نیز پیش شرط‌های اساسی برای موفقیت این طرح محسوب می‌شوند.

حبیبی یادآور شد: «مهم‌ترین چیز این است که هدف غایی طرح یعنی تأمین نیازهای خوراکی خانوارهای کم‌درآمد با اعتبار کالابرگ محقق شود. کالاها باید به گونه‌ای عرضه شوند که واقعاً مورد نیاز خانواده‌ها باشند و بخشی از مشکلات معیشتی آن‌ها را رفع کنند.»

در مردادماه سال گذشته، صولت مرتضوی وزیر وقت تعاون، کار و رفاه اجتماعی بیان کرد: «آن استقبالی که مورد انتظار ما بود، از سوی مردم محقق نشد.» در پاسخ به این پرسش که بعد از گذشت ماه‌ها از اجرای طرح کالابرگ الکترونیکی، و حتی اعمال مشق‌وق‌های دولت برای یارانه‌بگیران با افزایش رقم یارانه‌ها، چرا گزارش‌ها نشان می‌دهد که مردم استقبال آن چنانی از این طرح نداشتند، و آیا فکر می‌کنید طرح کالابرگ شکست خورده، یا دلیل عدم استقبال مردم چه بوده است، اظهار داشت: «این طرح بالاخره تازه به تازه و نو به نو می‌شود.»

حالا انتظار داریم در دولت چهاردهم، طرح کالابرگ «تازه به تازه و نو به نو» شده باشد، و دیگر شاهد ضعف‌ها و کاستی‌های سابق نباشیم، مردم بتوانند از منافع آن برخوردار شوند و مشمولان آن حداکثر استفاده را ببرند.

بازگشت کالابرگ الکترونیک

حمایت دو مرحله‌ای از دهک‌های کم‌درآمد در آستانه نوروز و رمضان

تعریف کالابرگ و دایره شمول آن

کالابرگ الکترونیکی، یک یارانه علی حده است که رئیس‌جمهور دستور پرداخت آن را داده و علاوه بر یارانه نقدی به مشمولان پرداخت می‌شود. البته امکان برداشت نقدی آن وجود ندارد؛ به این معنا که خانواده‌های مشمول نمی‌توانند کالابرگ اختصاص یافته را به پول نقد تبدیل کنند.

کالابرگ الکترونیکی برای خرید یک‌سری از اقلام اساسی (چیزی حدود ۱۵ قلم) طراحی شده و امکان خرید اقلام خوراکی مثل گوشت، مرغ، روغن، برنج، لبنیات و حبوبات را فراهم می‌کند. هدف از اجرای کالابرگ، جبران افزایش قیمت کالاهای اساسی از طریق یارانه‌های غیرنقدی است و قرار است از سقوط قدرت خرید مزدبگیران و خالی شدن سبدهای خرید آن‌ها از کالاهای اساسی مورد نیاز خانواده به‌خصوص در حوزه خوراکي‌ها جلوگیری کند.

خانواده‌هایی که به دلیل گرانی قادر به تأمین نیازهای اساسی سفره‌ها نیستند، برای خرید از یک‌سری مراکز فروشگاهی اعتبار یارانه‌ای دریافت می‌کنند و می‌توانند بخشی از نیازهای خوراکی خود را از این طریق تأمین کنند.

مزایا و کمبودهای طرح کالابرگ

به گفته حبیبی، دو مرحله کالابرگ الکترونیکی قاعدتاً نمی‌تواند کمبودهای معیشتی دهک‌های فرودست را

به شیوه‌ای پایدار برطرف سازد اما به هر حال در آستانه نوروز، گامی در جهت بهبود نسبی اوضاع است.

او، در عین حال، مبلغ دو میلیون تومانی کالابرگ برای یک خانواده متوسط متعلق به دهک‌های فرودست را ناکافی دانست و تأکید کرد: «دو برابر شدن این مبلغ از طریق دو بار پرداخت کالابرگ، بازهم نیازهای یک خانواده چهار نفره را در شب عید تأمین نمی‌کند. افزایش قیمت‌ها، به‌خصوص در حیطه اقلام خوراکی، نرخ سبد خوراکي‌های خانوار را افزایش داده است.»

عضو هیئت‌مدیره کانون عالی شوراهای اسلامی کار کشور بیان کرد: «یکی از عوامل موفقیت طرح‌هایی مانند کوپن یا کالابرگ الکترونیکی، استمرار آن به موازات کنترل تورم و تلاش برای بهبود درآمد طبقات متوسط مردم است. بنابراین نباید به دوبرار پرداخت اکتفا کنند و بایستی این طرح در سال آینده نیز تداوم داشته باشد. عامل بعدی موفقیت، واقعی‌سازی مبالغ و گسترش حیطه آن است.

دولت باید به کمک خانواده‌هایی بیاید که زیر خط فقر زندگی می‌کنند و با درآمد ناچیزی که دارند، قادر به تأمین مایحتاج اولیه یک زندگی ساده نیستند.»

توزیع کالابرگ و دایره شمول آن

کالابرگ الکترونیکی، یک یارانه علی حده است که رئیس‌جمهور دستور پرداخت آن را داده و علاوه بر یارانه نقدی به مشمولان پرداخت می‌شود. البته امکان برداشت نقدی آن وجود ندارد؛ به این معنا که خانواده‌های مشمول نمی‌توانند کالابرگ اختصاص یافته را به پول نقد تبدیل کنند.

کالابرگ الکترونیکی برای خرید یک‌سری از اقلام اساسی (چیزی حدود ۱۵ قلم) طراحی شده و امکان خرید اقلام خوراکی مثل گوشت، مرغ، روغن، برنج، لبنیات و حبوبات را فراهم می‌کند. هدف از اجرای کالابرگ، جبران افزایش قیمت کالاهای اساسی از طریق یارانه‌های غیرنقدی است و قرار است از سقوط قدرت خرید مزدبگیران و خالی شدن سبدهای خرید آن‌ها از کالاهای اساسی مورد نیاز خانواده به‌خصوص در حوزه خوراکي‌ها جلوگیری کند.

خانواده‌هایی که به دلیل گرانی قادر به تأمین نیازهای اساسی سفره‌ها نیستند، برای خرید از یک‌سری مراکز فروشگاهی اعتبار یارانه‌ای دریافت می‌کنند و می‌توانند بخشی از نیازهای خوراکی خود را از این طریق تأمین کنند.

نوشین مقدم پناه گزارش

ظاهراً آقرار است کالابرگ الکترونیکی در دو مرحله، یکی برای عید نوروز و دیگری برای ماه مبارک رمضان به مشمولان متعلق به هفت دهک پایین درآمدی پرداخت شود. وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی در ارتباط با جزئیات این پرداخت و مبلغ دقیق آن، گفت: «به سه دهک نخست، هر فرد ۵۰۰ هزار تومان و به سایر دهک‌ها ۳۵۰ هزار تومان در دو نوبت پرداخت خواهد شد که یکی از این پرداخت‌ها پیش از عید انجام می‌شود.»

هرچند هنوز جزئیات مهم و تعیین‌کننده طرح کالابرگ دولت چهاردهم از جمله نوع کالاها، قیمت آن‌ها و تفاوت قیمت با بازار، کیفیت کالاهای عرضه شده، مقدار توزیع و مکان‌های عرضه و سطح دسترسی مردم اعلام نشده اما حسین حبیبی در مقام یک فعال کارگری معتقد است: «بهتر است دولت در طراحی و اجرا، نظر کارشناسان و کار بلدان را جویا شود. موفقیت در چنین طرح‌هایی اصولاً چندان ساده نیست و باید مؤلفه‌های بسیاری در نظر گرفته شود.»

اخیراً، طرح کالابرگ دو مرحله‌ای با هدف کمک به مردم در تأمین نیازهای روزمره در دستور کار دولت قرار گرفته است. کالابرگ طرحی است که در دولت سیزدهم، به‌عنوان مکمل یارانه و با هدف تأمین نیازهای اساسی زندگی دهک‌های فرودست، به اجرا درآمد و اکنون بعد از یک وقفه حدوداً یک‌ساله، دوباره از سر گرفته شده است.

بیست‌وششم بهمن ماه، احمد میدری وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی، در حاشیه جلسه هیئت دولت و در جمع خبرنگاران اعلام کرد که بودجه دوره‌های مختلف کالابرگ که قرار است تا پایان سال به مردم ارائه شود، در مصوبه هیئت دولت تعیین خواهد شد و این کالابرگ به هفت دهک از جمعیت کشور اختصاص می‌یابد.

جزئیات کالابرگ و مبالغ آن

ظاهراً آقرار است کالابرگ الکترونیکی در دو مرحله، یکی برای عید نوروز و دیگری برای ماه مبارک رمضان، به مشمولان متعلق به هفت دهک پایین درآمدی پرداخت شود. وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی در ارتباط با جزئیات این پرداخت و مبلغ دقیق آن، گفت: «به سه دهک نخست، هر فرد ۵۰۰ هزار تومان و به سایر دهک‌ها ۳۵۰ هزار تومان در دو نوبت پرداخت خواهد شد که یکی از این پرداخت‌ها پیش از عید انجام می‌شود. بنابر این یک خانواده چهار نفره در سه دهک اول ۲۰ میلیون ریال در قالب کالابرگ رمضان ۱۴۰۴ دریافت خواهد گرفت.»

او همچنین در پاسخ به پرسش درباره گزارش‌هایی مبنی بر کمبود منابع در اعتبارات هدفمندی یارانه‌ها، بیان کرد که بررسی این موضوع بر عهده سازمان برنامه و بودجه است.

بر اساس اعلام دولت، توزیع کالابرگ الکترونیکی در دو نوبت انجام خواهد شد؛ مرحله نخست پیش از نوروز به حساب مشمولان واریز می‌شود تا خانوارها بتوانند مایحتاج ضروری خود را برای سال جدید تهیه کنند. مرحله دوم نیز هم‌زمان با آغاز ماه رمضان اجرا خواهد شد.

به این ترتیب، یک خانواده چهار نفره متعلق به سه دهک اول، دو میلیون تومان شب عید و دو میلیون تومان دیگر به مناسبت ماه مبارک رمضان به‌عنوان کالابرگ یا همان اعتبار برای خرید یک‌سری اقلام اساسی زندگی دریافت خواهد کرد. این خانواده در مجموع چهار میلیون تومان اعتبار رایگان برای خرید کالاهای اساسی خواهد داشت. برای خانواده‌های متعلق به چهار دهک درآمدی بالاتر، این رقم کمتر است. یک خانواده چهار نفره متعلق به این دهک‌ها، در هر مرحله یک میلیون و ۴۰۰ هزار تومان اعتبار کالابرگی دریافت خواهد کرد که در دو نوبت مجموع آنچه در دو نوبت به حساب اعتباری این خانواده افزوده می‌شود، ۲ میلیون و ۸۰۰ هزار تومان بابت خرید اقلام ضروری است.

تاریخ دقیق پرداخت کالابرگ الکترونیکی هنوز مشخص نشده، اما این احتمال وجود دارد که تاریخ هر دو دوره پرداخت، نزدیک به هم و حول و حوش عید نوروز باشد. به گفته فاطمه مهاجرانی، با دستور رئیس‌جمهور، تمرکز تیم اقتصادی دولت بر بازار و ارائه کالابرگ در دو نوبت تا شب عید قرار دارد، سخنگوی دولت هدف از اجرای این طرح حمایت از طبقه محروم جامعه عنوان کرده است. او مبلغ اختصاص داده شده برای طرح ارائه کالابرگ را ۱۵ همت (هزار میلیارد تومان) اعلام کرده است.

سازمان برنامه و بودجه موظف به تأمین اعتبار برای پرداخت این یارانه غیرنقدی است و باید این اعتبار تا قبل از پایان سال فراهم شود.